

Vallás vs. társadalmi struktúrák - Temetkezési rítusok az őskorban

Hegedüs Gabriella

Az európai őskor időszakából fennmaradt azonosítható, szándékos emberi temetkezéseket a legjobban megőrződött emlékek között tartja számon a régészettudomány, így a múlt társadalmainak, az egykori emberek életének rekonstruálásakor ezek vizsgálata az egyik legtöbb lehetőséget nyújtó terület. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a temetkezéseket azok motivációja és célja miatt általánosan a vallás témakörébe sorolják, nem meglepő, hogy napjaink egyik legdinamikusabb régészeti diskurzusa, a vallás és a rítus régészete is nagy érdeklődéssel fordul az őskori temetők, temetkezések kérdésköre felé.

A halál utáni rítusokat valóban nagy mértékben megszabhatja a vallás, a hitrendszer által megszabott közösségi norma, az általánosan használt és elfogadott szertartások gyakorlata. Ugyanakkor a temetések társadalmi események is egyben, amelyeken a gyász mellett megjelenik az élők világa is, és a halállal kapcsolatos rítusokat, ünnepeket, cselekedeteket úgy is lehet tekinteni, mint egy lehetőséget arra, hogy a közösség újra tárgyalja, újra teremtsen a társadalmi rendet és hierarchiát. A társadalmi struktúrák olyankor a legdinamikusabbak, amikor valaki meghal, hiszen egy személy elvesztése szükségszerűen együtt járhat azzal, hogy a társadalmat, vagy a családot át kell alakítani. A temetési szertartások tehát a közösség identitásának a megerősítésére is szolgálhatnak, a fenyegetésekkel szembeni stabilizációt is szolgálhatják és a társadalmi státuszok újravitatását is jelenthetik. Márpedig ezekben csak másodlagosan jelenik meg a vallás.

Az előadás a vallástudomány, valamint a régészet legújabb elméleteit, módszereit, eredményeit felhasználva azt a kérdést igyekszik bemutatni, vajon az őskori temetkezési rítusok mennyiben tükrözik az akkori társadalmak hiedelemrendszerét, az egykor élt emberek vallásos elképzeléseit.